

Jana Volfová

(scénář k rozhlasové reportáži)

Vypracovali: Karolína Ohnesorgová, Šárka Janurová, Aneta Čisárová, Petra Vasilková, Daniel Eslami Ghayour – žáci 8. B. ZŠ a MŠ Pastelka, 17. listopadu 1325, Mladá Boleslav, pod vedením paní učitelky Renaty Holanové.

Jana Volfová

„Příběh dědečka legionáře Václava Řebíka.“ – vzpomínky Jany Volfové

V letošním školním roce jsme se zapojili do projektu Paměť národa. Seznámili jsme se v něm s paní profesorkou Janou Volfovou, která zavzpomínala na svého dědečka legionáře – pana Václava Řebíka. Pan Řebík se narodil v roce 1884 v Domousnicích, ve vesnici nedaleko Dolního Bousova. Když začala První světová válka v roce 1914, bylo mu třicet let. Jako rakousko-uherský voják musel narukovat. Nejprve na srbskou frontu. Doma zanechal svou ženu Annu a dceru Marii.

„Dědeček byl normální venkovský chalupník, narukoval na sv. Annu což byl svátek jeho manželky a vrátil se na Vánoce v roce 1920, jako francouzský legionář. Nejprve bojoval proti Srbům, pochopitelně jako rakouský voják. Srbové ho zajali a poté s těmi Srby, když byli poraženi ustupovali před rakouskou armádou. Přežil tzv. „Hladový pochod“, protože ustupovali nejdříve Srbové na pobřeží Jadranského moře, zadní voj tvořili zajatci, tedy bývalí rakouští vojáci. Z historie je doloženo, že na hladový pochod z Čechů nastoupilo 24 000. Když dorazili na pobřeží Jaderského moře, brali je Italové opět jako zajatce. Přežilo 4 000 lidí.“

Dědeček zažil srbské zajetí, a přesto, že nebyl prorakouskosmělejícím vojákem, ke slovanským Srbům náklonnost necítil.

„Zajali ho Srbové, kterým nemohl přijít na jméno, protože říkal: „Žádní Slované, byli na nás strašně zlí.“ Jednou se přihlásil ke kuchyni, aby neumřel hladu. Hladový pochod šli Srbové, Češi tvořili zadní voj, který šel přes Albánii. Dědeček Albánce nenazýval jinak než „štípetáři“, což je poměrně hanlivý název. Vojáky zabíjeli pouze pro vonuce. Říkal, že ty kluky podřezávali, pokud se jedinec opozdil nebo mu bylo špatně, řezem od ucha k uchu, až mu hlava visela na zbytku těla a páteře, ale to byla výjimka, že o tom mluvil.“

Po srbském zajetí se pan Řebík dostal do zajetí italského. Italové rakouské vojáky uvěznilí na ostrově Asinara.

„Také tam měli nedostatek všeho, strašnou nouzi o jídlo, takže byli podvyživení. Dědoušek byl statný a velký, takže ho ten základ udržel. Potom se po náboru přeplavili do Marseille. Bylo obdivuhodné, že ti vojáci šli, to já do dneška nepochopím, co v sobě našli morální síly. Vyšli z jedné války, pak se mohli válet jako zajatci, ač v nouzi. Čeští vojáci tedy šli. V Marseille jim dali uniformy a tam je také přiřadili do jednotek.“

Dědeček vstoupil v roce 1917 do francouzských legií a bojoval v zákopech na západní frontě. Zde bojovali čeští a slovenští vojáci už od samého počátku války.

„Původně měla rota Nazdar 300 mužů, poté 600. Název měla rota Nazdar. Vlajku s bílým lvem se zlatou korunkou na červené půdě jim vyšily ženy z Bayonne. Tam prodělávali vojáci výcvik. Krásná je přísaha těch šesti set mužů, kteří 12. října v roce 1914 přísahali na tento prapor následujícími slovy: „Ve jménu volnosti, rovnosti a bratrství a v důvěře v republiku slibujeme, že budeme bojovat pro práva republiky a lidskosti, až do posledního muže a do poslední kapky krve.“ Poprvé byli nasazeni v bitvě na Marně v roce 1914. Po sedmi měsících z těch šesti set mužů zbylo 30. O vojácích z roty Nazdar se říkalo, že se nikdy nevzdávali. Po bitvě u Arrasu přestala rota Nazdar existovat vůbec.“

Na frontě zažívali vojáci hrůzy a utrpení, které si dnes neumíme představit. Pan Řebík o nich po válce takřka nemluvil. Pocházel z venkova, byl zvyklý na nelehký život. Na jedno však vzpomínal. Když vojáci vyrazili na zteč, bál se, že bude zastřelen jako první. Na svou dobu byl totiž velmi vysokým mužem. Měřil 180 cm. Ostatní o hlavu převyšoval.

„Dědoušek byl střelec, a když se vrátil po skončení první světové války, tak Československá vláda ty francouzské a italské legionáře okamžitě poslala právě na jih Slovenska, protože tehdy byla revoluce v Maďarsku a Maďaři chtěli získat tu Horní zemi uherskou neboli Slovensko zpátky k tomu svému státu, takže dědoušek se z války vrátil v roce 1918, ale vůbec se neotočil doma v těch Domousnicích, kde měli chalupu moji prarodiče, a tak se vrátil až v roce 1920 v prosinci.“

Nejenom vojáci zažívali utrpení a hlad. I v týlu byl všeho nedostatek. Zejména potravin bylo velmi málo. Babička Řebíková s dcerou Marií zažívaly nouzi také. Do mouky přidávaly dokonce namleté žaludy. Na podzim roku 1918 se všichni radovali z konce války a většina obyvatel i z nově vzniknuvšího Československého státu. Pan Řebík se vrátil až v zimě roku 1920. Jeho dcerce Marii bylo už osm let. Svého otce vlastně ještě nepoznala.

„Dědoušek, když otevřel dveře, tak moje maminka se rozbrečela, co tam ten cizí velký pán dělá, protože pochopitelně když odešel a jí byly dva roky a vrátil se v roce 1920, tak si na toho tatínka vůbec nepamatovala.“

Návrat po válce nebyl lehký. Prožitě utrpení vzalo panu Řebíkovi víru v Boha. “Bůh není“, říkal a do kostela zakázal chodit i své manželce Anně. Na legionářskou minulost byl ale pyšný. S obavami hleděl na přípravu Druhé světové války. Chtěl se jí zúčastnit a bojovat za svou vlast. V roce 1939 mu, ale už bylo 55 let. V roce 1945 válka skončila, ale radost z této události zastínil komunistický převrat v roce 1948. Po tomto roce se už legionáři ze západní fronty nepřipomínali.

„Otec s dcerou k sobě dost dlouho hledali cestu, protože ta pauza tam byla, ta holčička si zvykala na toho tatínka. Dědoušek byl poměrně docela přísný, musím říci, ale na mě už ne, na vnučku ne. Dědoušek byl dobrý ještě v jedné věci, že měl zachovanou uniformu francouzského legionáře. To byl takový bareť, modrošedá uniforma. V té vsi byl ještě ruský a italský legionář živi, a když byly nějaké slavnosti, tak si dědoušek navlékl uniformu a ti dva jeho kamarádi taky a nakráčeli na tu slavnost v době hlubokého socializmu v těch uniformách. Já si pamatuji, že babička říkala: „Oni tě jednou zavrou!“ a dědeček se vždycky zvedl anebo se na ní otočil a říkal: „Anna, neboj se!“ a vykráčel v té uniformě s praporem, se kterým šli legionáři třeba v prvomájovém průvodu, a nic se nedělo.“

Období komunismu po roce 1948 pan Řebík nepřijal. Neúčastnil se zakládání družstva.

„Všude vznikala družstva a dědeček s babičkou už tehdy byli trošku v letech a měli nějaké polnosti a dědeček řekl: „Ne, do družstva já nevlezu, vedou to chlapi, kteří tomu vůbec nerozumějí, tady máte pole, vezměte si je.“ a nevstoupil tam. Zbyla jim jen dvě malá políčka a louka, takže dědeček s babičkou měli místo kraviček kozu, domácí zvířectvo, sázeli na tom zbytku toho políčka, co jim to JZD v těch Domousnicích nechalo, pár brambor, naseli tam nějaký kousek obilí, měli dohromady 400 korun důchodu a živili prasátko, husy, kachny, tohle všechno, takže byli živi velice skromňoučce.“

Život pana Václava Řebíka se završil v roce 1963. Dožil se 79 let. Zemřel v Domousnicích. Zde byl také pochován ve své uniformě československého legionáře. Tak se završil příběh jednoho člověka.

Na závěr našeho projektu bychom chtěli poděkovat paní Janě Volfové za její vyprávění, za čas, který nám věnovala, za poskytnuté studijní materiály, za její životní optimismus i moudra. Rádi bychom citovali krédo z její knihy Českých dějin hrátky ošidné: „Časy se mění a my se měníme v nich. Mám dojem, takřka jistotu, že časy se sice mění, ale člověk v nich bohužel nebo bohudík dost málo.“

V Mladé Boleslavi, 19. 2. 2015